

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi – experimental research designs) ชนิดสองกลุ่มวัดสองครั้ง (pretest – posttest two groups designs)

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ บิดาที่มีบุตรคนแรก ที่มารดาตั้งครรภ์ครบกำหนดและคลอดปกติ ที่มาเยี่ยมบุตรและมารดาซึ่งอยู่ด้วยกันภายหลังคลอด ณ ดิกสูติกรรมหลังคลอด โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี และ โรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 จังหวัดราชบุรี จำนวน 60 คน โดยกำหนดคุณสมบัติของประชากรดังนี้

1. เป็นบิดาที่มีบุตรคนแรก และพักอยู่ร่วมกับมารดาและทารกตลอดระยะเวลา 1 เดือน นับจากภรรยาคลอดบุตร
2. เป็นบิดาที่มีสุขภาพแข็งแรง และไม่มีความพิการใดๆ เพื่อสะดวกในการฝึกปฏิบัติในการเลี้ยงดูทารก
3. มีความสามารถในการเข้าใจภาษาไทยทั้งการอ่าน เขียน และสื่อสารภาษาพูดได้
4. มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดราชบุรี
5. ภรรยาและบุตรไม่มีภาวะแทรกซ้อนในระยะคลอดและหลังคลอด
6. มีความพร้อม และยินดีร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยเลือกจากประชากรที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นที่มีภรรยาคลอดบุตรระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง เดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2545 จำนวน 60 ราย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 30 ราย โดยให้บิดาจำนวน 30 รายแรก เข้าเป็นบิดากลุ่มควบคุมและบิดาจำนวน 30 รายหลังเข้า เป็นบิดากลุ่มทดลอง เหตุที่ต้องเก็บข้อมูลในกลุ่มควบคุมก่อนเพราะเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของการทดลองระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

รูปแบบการทดลอง

กลุ่มทดลอง	O_1 ————— X ————— O_2	
กลุ่มควบคุม	O_3 ————— O_4	
O_1O_3	หมายถึง	การเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลอง
O_2O_4	หมายถึง	การเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง
X	หมายถึง	การดำเนินการทดลองโดยการสอนบิคา

เครื่องมือดำเนินการทดลอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือในการดำเนินการทดลองประกอบด้วย

1.1 แผนการสอนบิคา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาและค้นคว้าจากตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยเนื้อหาเรื่อง บทบาทของบิคาทั้ง 3 ด้าน วิธีการอุ้มทารก และวิธีการอาบน้ำทารก

1.2 คู่มือ “คุณพ่อมือใหม่ใส่ใจลูกน้อย” ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารตำรา วารสาร เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของบิคา และความรู้เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูทารก โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สั้น กระชับ และมีรูปภาพประกอบเพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจ

1.3 สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก ของกระทรวงสาธารณสุข

1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการสาธิตการอาบน้ำทารก ได้แก่ หุ่นจำลองทารก กระดาษซับน้ำ ผ้าเช็ดตัว สบู่ แป้ง เสื้อผ้าเด็ก ผ้าอ้อม สำลีสะอาด แอลกอฮอล์ 70% และหวีสำหรับทารก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถามโดยให้บิคาตอบ แบบสอบถามด้วยตนเอง ประกอบด้วย

2.1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของบิคา ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ของครอบครัว ลักษณะครอบครัว และความคาดหวังเกี่ยวกับเพศทารก จำนวน 6 ข้อ

2.2 แบบสอบถามเรื่องการรับรู้บทบาทของบิคาในการเลี้ยงดูบุตร เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ อำไพ วรรณเชษฐา (2537) ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้บทบาทของบิคาในการเลี้ยงดูบุตร 3 ด้าน คือ ด้านการดูแลบุตรทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้านการปกป้องคุ้มครองอันตรายแก่บุตรและด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตร จำนวน 32 ข้อ

ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ เมื่อท่านรู้สึกว่าคุณไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งที่บิดาจะปฏิบัติต่อบุตรตามข้อความนั้น

ไม่เห็นด้วย คือ เมื่อท่านรู้สึกว่าคุณไม่เห็นด้วยที่บิดาจะปฏิบัติต่อบุตรตามข้อความนั้น

ไม่แน่ใจ คือ เมื่อท่านรู้สึกว่าคุณไม่แน่ใจว่าบิดาควรปฏิบัติต่อบุตรตามข้อความนั้นหรือไม่

เห็นด้วย คือ เมื่อท่านรู้สึกว่าคุณเห็นด้วยที่บิดาจะปฏิบัติต่อบุตรตามข้อความนั้น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ เมื่อท่านรู้สึกว่าคุณเห็นด้วยอย่างยิ่งที่บิดาจะปฏิบัติต่อบุตรตามข้อความนั้น

เกณฑ์การให้คะแนนการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 1

ไม่เห็นด้วย ให้คะแนน 2

ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 3

เห็นด้วย ให้คะแนน 4

เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 5

พิสัยคะแนนรวม คือ 32 – 160 คะแนน คะแนนรวมที่มากแสดงถึง การรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรอยู่ในระดับสูง คะแนนรวมที่น้อยแสดงถึง การรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรอยู่ในระดับต่ำ

2.3 แบบทดสอบถามการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เนื้อหาของคำถามประกอบด้วยคำถามมีส่วนร่วมตามบทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร 3 ด้าน คือ ด้านการดูแลบุตรทางด้านร่างกายและจิตใจ ด้านการปกป้องคุ้มครองอันตรายแก่บุตรและด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตร จำนวน 39 ข้อ ดังนี้

2.3.1 ด้านการดูแลทางด้านร่างกายและจิตใจ

2.3.1.1 การให้อาหาร หมายถึง การสนับสนุนและส่งเสริมให้มารดาเลี้ยงบุตรด้วยนมตนเอง ให้การช่วยเหลือมารดาในขณะที่มารดาให้นมบุตร เช่น การช่วยจัดท่าในการให้นมบุตร การช่วยจัดเตรียมของใช้ต่าง ๆ ในการให้นมบุตร เป็นต้น และเมื่อบุตรคุณนมเสร็จแล้ว บิดาอาจช่วยอุ้มบุตรให้เธอโดยการอุ้มพาดบ่าแล้วลูบหลังบุตรเบา ๆ ในกรณีที่มารดาไม่สามารถที่

จะเลี้ยงบุตรด้วยนมตนเองได้ และต้องใช้นมผสมช่วยเลี้ยงทารกแทนนั้น บทบาทของบิดาในส่วนนี้ก็คือจะต้องช่วยมารดาชงนมและป้อนนมให้บุตร รวมทั้งการทำความสะอาดขวดน้ำและขวดนมของบุตรประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ

2.3.1.2 การพักผ่อน หมายถึง บิดาไม่ควรทำเสียงดังหรือรบกวนบุตรโดยไม่จำเป็น เพื่อที่จะให้บุตรได้นอนพักผ่อนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้บิดาควรจะดูแลห้องนอน ที่นอนของบุตรให้มีอากาศถ่ายเทดีและจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาดเหมาะสมแก่การนอนและเมื่อบุตรตื่นนอนหรือร้องไห้ในเวลากลางคืน บิดาควรจะตื่นขึ้นมาช่วยดูแลบุตรร่วมกับมารดาด้วย ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ

2.3.1.3 การขับถ่าย หมายถึง การทำความสะอาดและเปลี่ยนผ้าอ้อมให้บุตรภายหลังจากที่ถ่ายปัสสาวะ-อุจจาระ พร้อมทั้งสังเกตลักษณะและจำนวนครั้งที่บุตรขับถ่าย ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ

2.3.1.4 การรักษาความสะอาดร่างกาย หมายถึง การเตรียมของใช้ก่อนอาบน้ำให้ทารกและบิดาอาบน้ำ-สระผมให้ทารกด้วยตนเองหรือคอยช่วยเหลืออยู่ข้าง ๆ ขณะที่มารดาอาบน้ำให้บุตร รวมถึงการทำความสะอาดสะดือของบุตร ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ

2.3.1.5 ความต้องการเครื่องนุ่งห่ม หมายถึง บิดามีส่วนร่วมในการเลือกซื้อเสื้อผ้าและดูแลให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ การช่วยแต่งตัวให้บุตร รวมทั้งการทำความสะอาดและซักเก็บเสื้อผ้าของใช้ของทารก ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ

2.3.1.6 การดูแลทางด้านจิตใจ หมายถึง ดูแลเอาใจใส่ทารกด้วยการสัมผัสกอด หรืออุ้มบุตร พูดจาหยอกล้อกับบุตร ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ข้อ

2.3.2 ด้านการให้การปกป้องคุ้มครองอันตรายแก่บุตร

2.3.2.1 การป้องกันอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุ หมายถึง การดูแลป้องกันการเกิดอุบัติเหตุแก่ทารก ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ

2.3.2.2 การป้องกันอันตรายที่เกิดจากโรคที่สามารถป้องกันได้ หมายถึง การสังเกตอาการผิดปกติที่เกิดขึ้นกับทารก หลีกเลี่ยงไม่ให้ทารกเสี่ยงต่อการสัมผัสกับเชื้อโรค ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ข้อ

2.3.3 ด้านการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาการของบุตร หมายถึง เปิดโอกาสให้บุตรได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างอิสระ ให้บุตรได้มีโอกาสหยิบจับวัตถุหรือของเล่น ฝึกให้บุตรมองตามวัตถุที่เคลื่อนไหว การพูดคุยกับบุตรบ่อย ๆ เรียกชื่อบุตร ร้องเพลงให้บุตรฟัง รวมทั้งการเล่นกับบุตร ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ

ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 อันดับ ดังนี้

ไม่ได้ปฏิบัติ คือ ท่านไม่ได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมตามข้อความนั้นเลย

ปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ ท่านได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมตามข้อความนั้นเป็นบางครั้ง

ปฏิบัติเป็นประจำ คือ ท่านได้ปฏิบัติหรือมีส่วนร่วมในข้อความนั้นเป็นประจำ

เกณฑ์การให้คะแนน เป็นลักษณะการให้คะแนนตามความบ่อยของการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของบิดา ซึ่งข้อคำถามเป็นข้อความทางบวกทั้งหมด แบ่งเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ไม่ได้ปฏิบัติ ให้คะแนน 1

ปฏิบัติเป็นบางครั้ง ให้คะแนน 2

ปฏิบัติเป็นประจำ ให้คะแนน 3

พิสัยคะแนนรวม คือ 39 – 117 คะแนน คะแนนรวมที่มากแสดงถึง การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาอยู่ในระดับสูง คะแนนรวมที่น้อยแสดงถึง การมีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรของบิดาอยู่ในระดับต่ำ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรง (validity)

ผู้วิจัยนำเครื่องมือ ซึ่งประกอบด้วย แผนการสอนบิดา คู่มือคุณพ่อมือใหม่ แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของบิดา แบบสอบถามเรื่องการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร และแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ไปตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำเครื่องมือที่ได้มาพิจารณาปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำเครื่องมือมาปรับปรุง แก้ไขตามข้อเสนอแนะภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

การหาความเชื่อมั่น (reliability)

ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้ง 2 ชุด ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถามการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร และแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ที่ได้หาความเที่ยงตรงเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับบิดาที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 รายที่โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี และโรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 จังหวัดราชบุรี หลังจากนั้นนำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (cronbach's Alpha coefficient) โดยแบบสอบถามการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรได้

ค่าความเชื่อมั่น 0.95 และ แบบการสอบถามมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.93

ขั้นตอนในการรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือแนะนำตัวจากคณะนิติบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา มอบให้ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี และโรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 จังหวัดราชบุรี เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยและขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. เมื่อได้รับหนังสืออนุญาตจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี และโรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยเข้าพบรองผู้อำนวยการฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าการพยาบาลกลุ่มงานสูติกรรม และหัวหน้าแผนกสูติกรรมหลังคลอด เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการทำวิจัย
3. ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดโดยศึกษาประวัติของผู้คลอด จาก ตึกมารดาหลังคลอด โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรีและ โรงพยาบาลแม่และเด็กศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 จังหวัดราชบุรี และสอบถามถึงคุณสมบัติของกลุ่มสตรีรวมทั้งเชิญมารดาและสามีเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้
4. ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลในกลุ่มควบคุมให้ครบตามจำนวนก่อนเพื่อป้องกันการปนเปื้อนระหว่างกลุ่มตัวอย่าง โดยเริ่มเก็บข้อมูลเมื่อบิดากลุ่มควบคุมมาเยี่ยมภรรยาและบุตรในวันแรกหลังคลอดโดยให้บิดากลุ่มควบคุมตอบแบบสอบถาม ชุดที่ 1 และหลังจากนั้นอีก 1 เดือน ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ไปทางไปรษณีย์แล้วให้บิดากลุ่มควบคุมตอบกลับคืนมาภายใน 10 วันนับจากที่ส่งแบบสอบถามไปให้ และเมื่อครบกำหนดแล้วแต่ผู้วิจัยยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจะโทรศัพท์ติดตาม (ถ้ามี) และส่งจดหมายติดตามอีก 1 ครั้ง
5. สำหรับในกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลเมื่อบิดากลุ่มทดลองมาเยี่ยมภรรยาและบุตรในวันแรกหลังคลอดโดยให้บิดาตอบแบบสอบถาม ชุดที่ 1 และเริ่มดำเนินการทดลองโดยการสอนครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 จะสอนในวันที่ 2 หลังคลอด หลังจากนั้นอีก 1 เดือนผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามชุดที่ 1 และชุดที่ 2 ไปทางไปรษณีย์แล้วให้กลุ่มทดลองตอบกลับคืนมาภายใน 10 วันนับจากที่ส่งแบบสอบถามไปให้ และเมื่อครบกำหนดแล้วแต่ผู้วิจัยยังไม่ได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยจะโทรศัพท์ติดตาม (ถ้ามี) และส่งจดหมายติดตามอีก 1 ครั้ง
6. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวนแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติต่อไป

ขั้นตอนในการดำเนินการทดลอง

กลุ่มควบคุม

ผู้วิจัยเริ่มเก็บข้อมูลในกลุ่มควบคุมให้ครบตามจำนวนก่อน โดยเก็บข้อมูลจากบิดาและมารดาที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์และเริ่มดำเนินการเก็บข้อมูล โดย

วันที่ 1 หลังคลอดผู้วิจัยพูดคุยสร้างสัมพันธภาพกับบิดาพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยและอธิบายวิธีการตอบแบบสอบถาม และให้บิดาตอบแบบสอบถาม ชุดที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 เป็นแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของบิดา และ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเรื่องการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ภายหลังจากที่บิดาตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นัดหมายการติดต่อครั้งต่อไปในการตอบแบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 2 และชุดที่ 2 เพิ่มอีก 1 ชุด ซึ่งเป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรเมื่อบุตรอายุ 1 เดือน

1 เดือนหลังคลอดผู้วิจัยส่งแบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 2 เรื่องการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร และชุดที่ 2 เรื่องการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรไปทางไปรษณีย์และขอความร่วมมือจากบิดากลุ่มควบคุมให้ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อด้วยตนเอง และส่งคืนผู้วิจัย ภายใน 10 วัน เมื่อครบกำหนดเวลาพบว่ามีบิดาที่ส่งแบบสอบถามกลับคืนตามกำหนดเวลาภายใน 10 วันหลังจากที่ได้รับแบบสอบถามแล้ว 20 ราย อีก 8 ราย ผู้วิจัยส่งจดหมายติดตามและโทรศัพท์ติดตามอีก 2 ราย หลังจากนั้นจึงได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบจำนวน 30 ราย

กลุ่มทดลอง

เมื่อได้บิดาและมารดากลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทดลอง โดยในวันแรกหลังคลอดผู้วิจัยพูดคุยสร้างสัมพันธภาพกับบิดาพร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัยก่อนที่จะให้บิดาตอบแบบสอบถามชุดที่ 1 ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของบิดา และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเรื่องการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ภายหลังจากที่บิดาตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการทดลองตามขั้นตอนที่เตรียมไว้ ดังนี้

วันที่ 1 หลังคลอด บรรยายแก่บิดามารดาที่ข้างเตียง โดยบรรยายเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของบิดา บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรทั้ง 3 ด้าน วิธีการเลี้ยงดูบุตรโดยมีโปรแกรมและคู่มือคุณพ่อมือใหม่ใส่ใจลูกน้อยเป็นเอกสารประกอบการบรรยาย และอธิบายวิธีการใช้สมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็กของกระทรวงสาธารณสุขโดยใช้เวลาในการบรรยายทั้งหมด 30 นาทีในแต่ละราย ขณะบรรยายพบว่าบิดาและมารดามีความสนใจร่วมซักถามปัญหาเมื่อมีข้อสงสัย และเมื่อสิ้นสุดการบรรยายผู้วิจัยได้มอบ“คู่มือคุณพ่อมือใหม่ใส่ใจลูกน้อย”ให้แก่บิดานำกลับไปศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองซึ่งหลังจากสิ้นสุดการสอนผู้วิจัยสังเกตพบว่า บิดาส่วนใหญ่สนใจเปิดอ่าน

คู่มือคุณพ่อมือใหม่ใส่ใจลูกน้อยและมีการพูดคุยกันระหว่างบิดาและมารดา เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการสอนในวันที่ 1 หลังคลอดแล้วผู้วิจัยนัดหมายบิดาและมารดาพบกันอีกครั้งในวันรุ่งขึ้น

วันที่ 2 หลังคลอด ผู้วิจัยไปพบกับบิดาและมารดากลุ่มทดลองตามเวลาที่นัดหมายกันไว้และดำเนินกิจกรรมการสอน 2 กิจกรรม คือ

กิจกรรมที่ 1 บรรยายประกอบการสาธิตที่บริเวณข้างเตียงของมารดาเช่นเดียวกับวันแรก กิจกรรมนี้จะใช้เวลา 45 นาที โดยบรรยายวิธีการอุ้มบุตรท่าต่าง ๆ คือ การอุ้มบุตรแนบลำตัว การอุ้มบุตรเผชิญหน้า การอุ้มบุตรเรอในท่านั่ง การอุ้มบุตรเรอโดยอุ้มพาดบ่า หลังจากการบรรยายท่าอุ้มแต่ละท่าแล้วผู้วิจัยจะสาธิตการอุ้มแต่ละท่าประกอบกันไป พร้อมทั้งให้บิดาฝึกปฏิบัติในแต่ละท่าหลังจากที่ผู้วิจัยสาธิตแล้ว โดยขณะที่บิดาฝึกปฏิบัติการอุ้มอยู่นั้นผู้วิจัยจะคอยให้การช่วยเหลือบิดาและมีมารดาคอยให้คำแนะนำและให้กำลังใจอยู่ด้วยตลอดเวลา และในการฝึกปฏิบัตินี้ผู้วิจัยให้บิดาฝึกจนกระทั่งบิดามีความมั่นใจว่าสามารถอุ้มบุตรของตนเองได้และผู้วิจัยได้ประเมินว่าถูกต้องในแต่ละท่า จากกิจกรรมที่ 1 นี้พบว่าบิดาส่วนมากสามารถอุ้มบุตรได้เกือบทุกท่าเมื่อฝึกปฏิบัติครั้งแรก แต่ทว่าที่บิดาส่วนใหญ่ไม่สามารถอุ้มบุตรได้จากการฝึกปฏิบัติในครั้งแรกคือการอุ้มบุตรเรอโดยอุ้มพาดบ่า เมื่อผู้วิจัยสอบถามจะได้คำตอบว่ากลัวบุตรหล่นหลุดมือจึงไม่ค่อยมั่นใจเวลาอุ้มในท่านี้ แต่เมื่อผู้วิจัยได้ให้กำลังใจและเปิดโอกาสให้บิดาปฏิบัติอีกจนมีความมั่นใจ ซึ่งบิดาส่วนใหญ่จะสามารถอุ้มบุตรได้อย่างถูกวิธีและปลอดภัย หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงจะเริ่มกิจกรรมที่ 2 โดยให้บิดามารดาได้หยุดพักก่อนเริ่มกิจกรรมที่ 2 ประมาณ 10 นาที

กิจกรรมที่ 2 สาธิตวิธีการอาบน้ำทารก กิจกรรมนี้ใช้เวลาประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งผู้วิจัยสาธิตการอาบน้ำทารกโดยใช้หุ่นทารกจำลองดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่ เตรียมสถานที่ การเตรียมอุปกรณ์ การเตรียมน้ำ และขั้นตอนในการอาบน้ำทารกโดยเริ่มจากการเช็ดหน้า เช็ดตา สระผม การอาบน้ำตัว วิธีการเช็ดตาและสะดือ การนึ่งผ้าอ้อม ขณะสาธิตบิดาและมารดาส่วนใหญ่จะให้ความสนใจ ร่วมกันตอบคำถามและซักถามเมื่อพบข้อสงสัย หลังจากผู้วิจัยสาธิตการอาบน้ำเรียบร้อยแล้วครบทุกขั้นตอนแล้ว หลังจากนั้นผู้วิจัยให้บิดาเตรียมอุปกรณ์เตรียมน้ำให้พร้อมแล้วจึงให้ฝึกอาบน้ำบุตรด้วยตนเอง โดยมีมารดาให้ความช่วยเหลือเล็กน้อย ๆ แก่บิดาและในขณะที่บิดาอาบน้ำทารกอยู่นั้นผู้วิจัยคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่บิดาและทำให้บิดาเกิดความมั่นใจและสามารถอาบน้ำทารกได้ด้วยตนเอง จากบิดากลุ่มทดลองส่วนใหญ่สามารถอาบน้ำทารกได้ด้วยตนเองแต่ยังใช้เวลานานคงเป็นเพราะยังขาดประสบการณ์เนื่องจากการฝึกปฏิบัติการอาบน้ำให้กับบุตรตนเองเป็นครั้งแรก และในบิดากลุ่มทดลองนี้มีบิดา 2 รายที่ผู้วิจัยได้ตัดออกจากการทดลองเพราะบิดาไม่สามารถฝึกปฏิบัติกิจกรรมนี้ได้หลังจากที่ผู้วิจัยได้สาธิตวิธีการอาบน้ำไปแล้ว โดยบิดาคนแรกให้เหตุผลว่ายังไม่มั่นใจว่าตนเอง

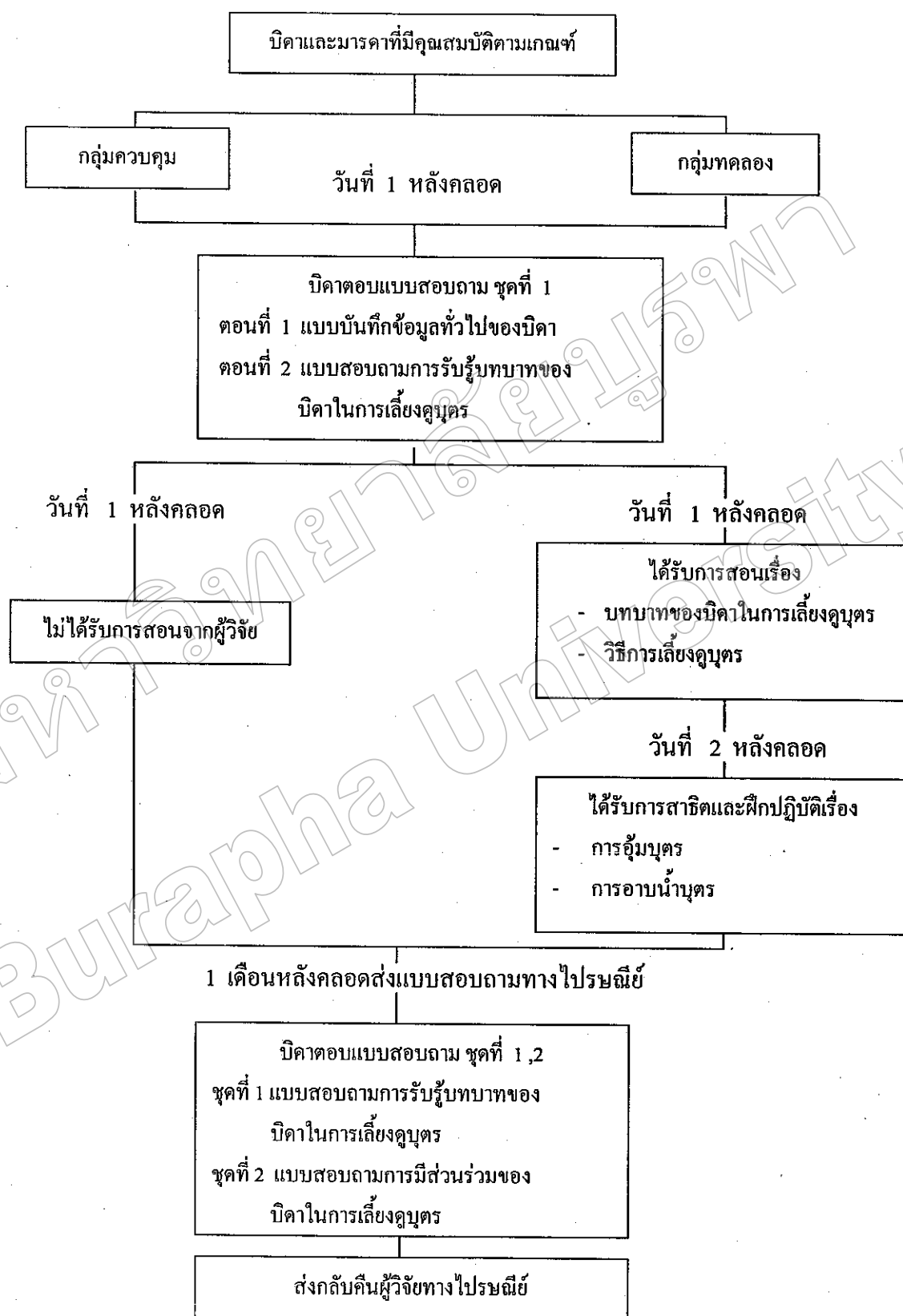
จะอาบนำให้กับบุตรได้โดยทันทีจึงขอเลื่อนการฝึกปฏิบัติเป็นวันถัดไป ส่วนบิดาอีกรายติดธุระ ส่วนตัวเมื่อสาริการอาบนำเรียบร้อยแล้วได้ขออนุญาตผู้วิจัยไปทำธุระ ผู้วิจัยจึงตัดบิดาทั้ง 2 รายออกจากการทดลอง

หลังจากบิดากลุ่มทดลองทำกิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรมเสร็จสิ้นแล้วผู้วิจัยนัดหมายกับบิดาถึงการติดต่อกันต่อไปในการตอบแบบสอบถามครั้งที่ 2 คือเมื่อทารกอายุ 1 เดือนซึ่งผู้วิจัยจะติดตามผลการวิจัยโดยการส่งแบบสอบถามชุดที่ 1 ตอนที่ 2 คือ แบบสอบถามการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร และชุดที่ 2 คือ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตร ทางไปรษณีย์ให้แก่บิดาและให้บิดาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อด้วยตนเอง แล้วส่งกลับคืนให้แก่ผู้วิจัย จากกลุ่มทดลองมีบิดาส่งแบบสอบถามกลับคืนมาครบจำนวน 28 ราย โดยมีบิดาที่ส่งแบบสอบถามกลับคืนตามกำหนดเวลาภายใน 10 วัน มี 23 ราย อีก 5 ราย ผู้วิจัยส่งจดหมายติดตาม และโทรศัพท์เตือนอีก 1 ครั้ง หลังจากนั้นจึงได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบตามจำนวน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภายหลังจากการรวบรวมข้อมูลได้ครบตามกำหนดแล้ว นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window version 10 (Statistical Package For The Social Science For Window) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นำมาวิเคราะห์แจกแจงความถี่เป็นร้อยละ
2. วิเคราะห์ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้บทบาทของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรก่อนและหลังได้รับการสอนระหว่างกลุ่มบิดาที่ได้รับการสอนและกลุ่มบิดาที่ไม่ได้รับการสอน โดยใช้ t -test for independent sample
3. วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการมีส่วนร่วมของบิดาในการเลี้ยงดูบุตรระหว่างกลุ่มบิดาที่ได้รับการสอน และกลุ่มบิดาที่ไม่ได้รับการสอน โดยใช้ t -test for independent sample

ภาพที่ 4 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย